

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม (วปส.) มหาวิทยาลัยมหิดล
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

Policy Brief

ตุลาคม 2566

- งานสร้างเสริมสุขภาพในแต่ละภูมิภาค: จุดเน้นที่ควรให้ความสำคัญ

ตัวชี้วัด ปัจจัยสังคมกำหนดสุขภาพ

สุขภาพ
คนไทย

“

บริบทสภาพแวดล้อม
ทางสังคมเศรษฐกิจและ
วัฒนธรรมเป็นปัจจัย
สังคมกำหนดสุขภาพ
รวมถึงพฤติกรรม
ทางสุขภาพที่สำคัญ
ของคนที่อยู่ในบริบท
สภาพแวดล้อมนั้น

”

รายงานสุขภาพคนไทย 2566

นำเสนอข้อมูล

ตัวชี้วัด “ปัจจัยสังคมกำหนดสุขภาพ” ที่สะท้อนความหลากหลายและความเหลื่อมล้ำของปัจจัยเสี่ยงสุขภาพอันเป็นผลจากปัจจัยกำหนดสุขภาพที่แตกต่างกัน โดย 7 ประเด็นปัจจัยเสี่ยงสุขภาพของคนไทยที่นำเสนอประกอบด้วย บุหรี่ เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การบริโภคอาหาร กิจกรรมทางกาย อุบัติเหตุทางถนน สุขภาพจิต และมลพิษทางสิ่งแวดล้อม

ข้อมูลที่น่าสนใจในรายงานฯ สะท้อนให้เห็นถึงสถานการณ์ปัญหาและความรุนแรงของปัญหาปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพแต่ละเรื่องที่แตกต่างกันในแต่ละ “ภูมิภาค” ของประเทศไทยซึ่งมีบริบทสภาพแวดล้อมและปัจจัยสังคมกำหนดสุขภาพที่แตกต่างกัน

สำหรับการขับเคลื่อนงานสร้างเสริมสุขภาพเพื่อสนับสนุนให้คนไทยมีสุขภาพที่ดี ส่งเสริมสภาพวิถีชีวิต สังคม และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมและลดปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพในเรื่องต่างๆ การกำหนด “จุดเน้น” การทำงานให้สอดคล้องเหมาะสมตามสภาพและความรุนแรงของปัญหาปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพที่มีความแตกต่างกันในแต่ละภูมิภาค จึงเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาให้ลำดับความสำคัญ

HEALTHY

LIFESTYLE

“

แต่ละภูมิภาค มีความเร่งด่วนในการจัดการปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพที่ต่างกัน

”

ตัวชี้วัดปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพและระดับความรุนแรงเปรียบเทียบระหว่างภูมิภาค

ภายใต้ 7 ประเด็นปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพ ข้อมูลสถิติจากการสำรวจการศึกษาและรายงานของหน่วยงานต่างๆ รวม 16 ตัวชี้วัดที่นำเสนอในรายงานสุขภาพคนไทย 2566 ถูกนำมาจัดเรียงตาม “ระดับความรุนแรง” เปรียบเทียบระหว่างภูมิภาคจาก “มากที่สุด” ไป “น้อยที่สุด” ได้ดังนี้

ระดับความรุนแรง

มากกว่า

น้อยกว่า

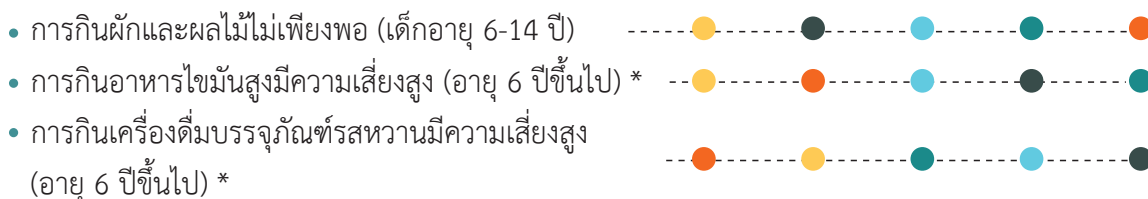
บุหรี่

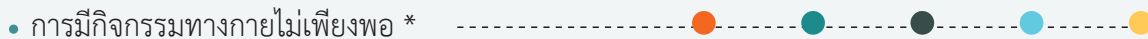
เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์

การบริโภคอาหาร

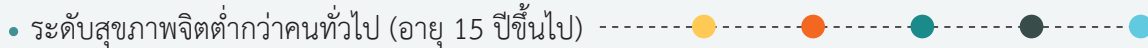
กิจกรรมทางกาย

อุบัติเหตุทางถนน

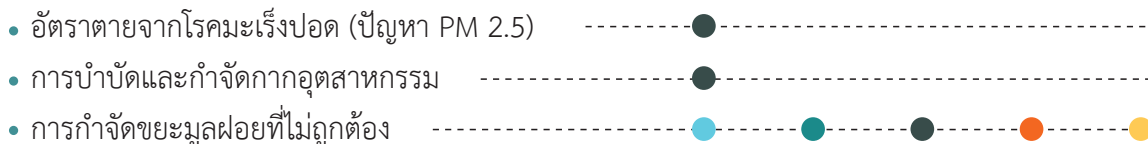

สุขภาพจิต

มลพิษ

ทางสิ่งแวดล้อม

เมื่อพิจารณาเชิงเปรียบเทียบกันระหว่างภูมิภาค ความเร่งด่วนของแต่ละปัญหาปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพที่แตกต่างกันจึงมีภาพที่ชัดเจนขึ้น และสามารถนำมาสรุปเป็นประเด็นการทำงานที่ควรกำหนดเป็น “จุดเน้น” การขับเคลื่อนงานสร้างเสริมสุขภาพที่สำคัญในแต่ละภูมิภาคได้ดังนี้

กทม. (และปริมณฑล)	●	บุหรีไฟฟ้า การกินผักและผลไม้ของเด็ก อาหารไขมันสูง และ สุขภาพจิต
ภาคกลาง	●	การดื่มหนักเป็นประจำ เครื่องดื่มรสหวาน และกิจกรรมทางกาย
ภาคเหนือ	●	เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ดื่มแล้วขับ มลพิษทางอากาศ และขยะอุตสาหกรรม
ภาคอีสาน	●	เครื่องดื่มแอลกอฮอล์กับเด็กและเยาวชน และการดื่มในงานหรือที่สาธารณะ
ภาคใต้	●	บุหรี การสูบในที่สาธารณะ และขยะมูลฝอย

● ภาคเหนือ

- การบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ (อายุ 15 ปีขึ้นไป)
- การดื่มแล้วขับ (เป็นประจำ)
- อัตราตายจากโรคมะเร็งปอด (ปัญหา PM 2.5)
- การบำบัดและกำจัดกากอุตสาหกรรม

● ภาคอีสาน

- การขายเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ให้เด็กและเยาวชน
- การดื่มในงานเทศกาลประเพณี คอนเสิร์ต งานเลี้ยงในที่สาธารณะ

● ภาคกลาง

- การดื่มหนักเป็นประจำ (นักดื่มอายุ 15 ปีขึ้นไป)
- การกินเครื่องดื่มบรรจุภัณฑ์รสหวานมีความเสี่ยงสูง (อายุ 6 ปีขึ้นไป)
- การมีกิจกรรมทางกายไม่เพียงพอ

● กทม. (และปริมณฑล)

- การสูบบุหรี่ไฟฟ้า (อายุ 15 ปีขึ้นไป)
- การกินผักและผลไม้ไม่เพียงพอ (เด็กอายุ 6-14 ปี)
- การกินอาหารไขมันสูงมีความเสี่ยงสูง (อายุ 6 ปีขึ้นไป)
- ระดับสุขภาพจิตต่ำกว่าค่าเฉลี่ย (อายุ 15 ปีขึ้นไป)

● ภาคใต้

- การสูบบุหรี่ (อายุ 15 ปีขึ้นไป)
- การสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ
- การกำจัดขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกต้อง

หมายเหตุ * พิจารณาจากประเด็นปัญหาของปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพที่ภูมิภาคมีระดับความรุนแรงสูงที่สุดมากกว่าภูมิภาคอื่น

ผู้เขียน รศ.ดร. เฉลิมพล แจ่มจันทร์ | ภัณฑา อภิพรชัยสกุล

รายงานสุขภาพคนไทย ดำเนินการโดยสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.) ตั้งแต่ปี 2546 อย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี มีบทบาทในการนำเสนอข้อมูลสถานการณ์และประเด็นสำคัญด้านสุขภาพโดยข้อมูลและองค์ความรู้ทำหน้าที่ในการชี้ประเด็นปัญหาทางสุขภาพที่สำคัญของประเทศ ให้ข้อเสนอแนะและแนวทางในการแก้ไขปัญหาเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดทิศทางนโยบายในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

1. โครงการสุขภาพคนไทย. 2566. 12 หมวดตัวชี้วัดปัจจัยสังคมกำหนดสุขภาพ. สุขภาพคนไทย 2566. หน้า 6-31. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
2. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2564. สภาวะพฤติกรรมด้านสุขภาพของประชากร พ.ศ. 2564. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

<https://www.thaihealthreport.com>

<https://www.facebook.com/Thaihealthreport>